

مروری بر دهه فیلم راوی
پیشرفت فضایی جهان

عصر فضا در سینما

معین عارفی

منتقد و پژوهشگر
سینما

مخاطبان خود معرفی می‌کنند که با ابزار دانش، پیشرفتی بزرگ را به ملت خود هدیه کرده و از ناملایمات سختی‌ها فرصت‌هایی ساخته‌اند که هیچ وقت از تاریخ خاطرات بشر پاک نمی‌شوند.

آثار سینمایی هر کشوری، می‌تواند آینه افکار و ایده‌آل‌های مردم آن کشور باشد و مطالعه آثار سینمایی کشورها در موضوعات گوناگون، به معنای دستیابی به ایده‌آل‌ها و امیال جمعی آنهاست. از این جهت، مطالعه ورود موضوع «فضا» به سینمای کشورها و مخصوصاً آمریکا و شوروی سابق، نشان می‌دهد که چطور هر زمان برنامه‌های فضایی در سینما جدی گرفته شد، زمینه برای اقبال عمومی و توسعه واقعی حضور کشورها در میدان علوم فضایی به وجود آمد. حقیقت این است که سینما، هنری مردمی و مورد پسند توده مردم است و با تماشای فیلم، می‌توان سیاست‌های فضایی کشورها را بر روی پرده سینما مشاهده کرد. در ادامه تعدادی از فیلم‌های واقعی درباره فضا و پیشرفت‌های فضایی را مرور خواهیم کرد:

فضا و سفر فضایی از ابتدای تولد سینما یکی از جذاب‌ترین و پر مخاطب‌ترین سوژه‌ها برای ساخت فیلم بوده است، درست از زمانی که ژرژ ملی‌یس «سفر به ماه» را در سال ۱۹۰۲ ساخت تا امروز که به طور متوسط در هر سال چندین فیلم با موضوع فضا ساخته می‌شود. بخش زیادی از این فیلم‌ها را آثار علمی-تخیلی با موضوع سفرهای طولانی فضایی، زندگی در فضا و... تشکیل می‌دهند. اما روایت سینما از فضا صرفاً محدود به موضوعات تخیلی و یا تصویر کردن آرزوها و رویاهای بشر برای فتح فضا نبوده است. بسیاری از فیلمسازان در سراسر دنیا سوژه‌ها و رویدادهای واقعی مربوط به فضایی شدن کشورشان یا روایت چهره‌ها یا رویدادهای فضایی را برای ساخت فیلم انتخاب کرده و از زاویه‌ای واقع‌گرایانه و مبتنی بر تاریخ به ساخت فیلم‌های خود پرداخته‌اند.

به عنوان مثال پرداختن به ماجراهای مسابقه فضایی یکی از مهمترین سوژه‌های فیلم‌سازی یا موضوع فضا بوده است. از سال ۱۹۵۶ تا ۱۹۶۹، ایالات متحده و اتحاد جماهیر شوروی وارد رقابتی علمی شدند که به عنوان مسابقه فضایی شناخته می‌شوند. این رقابت با پرتاب نخستین ماهواره توسط اتحاد جماهیر شوروی شروع و با رسیدن نیل آرمسترانگ آمریکایی به عنوان اولین انسانی که در ماه قدم می‌زد، به پایان رسید. سینما از این سوژه‌های واقعی این سال‌ها همچون پرتاب نخستین موشک‌ها و ماهواره‌ها و نخستین سفرهای فضایی انسان‌ها اقتباس کرد و نیز با روی کار آمدن مسابقه فضایی، بسیاری از تولیدات هالیوود شروع به استفاده از علاقه ملی جدید به کاوش در فضا کردند. عصر فضا نه تنها لذت‌های زیبایی‌شناختی جدیدی را در قالب طرح‌های جدید ارائه می‌داد، بلکه مجموعه‌ای از داستان‌های جدید را نیز برای سینما ارائه می‌داد. فیلم‌های واقعی تاریخی فضایی کشورها بر اساس خاطرات شفاهی دانشمندان و فضانوردان به نگارش درآمده‌اند. این آثار چهره‌ها و مسیر تاریخی پیشرفت‌های فضایی را به زبانی دراماتیک برای مخاطب گسترده و غیرمتخصص سینما بیان کرده و موجب ایجاد هویت ملی برای حفظ دست‌آوردهای فضایی در کشورهای خود می‌شوند. این فیلم‌ها که اکثراً در قالب فیلم‌های زندگی‌نامه‌ای تولید شده‌اند، قهرمانانی را به